

Tjener mer for hvert år med studier

Lønner seg: Et ekstra år med studier gir ti prosent høyere lønn, viser en ny studie.
Rasjonelt: Norsk ungdom gjør et rasjonelt og godt valg ved å studere, mener NHH-professor Kjell G. Salvanes.

UTDANNELSE

VEGARD RØNEID ERIKSTAD
OG OLAV SLETTEBØ
OSLO

Studentene Julia Ryniec og Kasper Dahl har det travelt under studiestart på Universitetet i Oslo. Dahl studerer idéhistorie og mener det gir en trygg avkastning, selv om den ikke nødvendigvis blir monetær.

– Det gir meg et grunnlag jeg tror jeg vil ha stor nytte av uansett hva jeg skal drive med. Selv om jeg skulle bli gartner, er idéhistorien fin å ha, sier Dahl. Ryniec er på tredje semester av russiskstudiet, og planlegger å flytte til Russland for å øke språkkunnskapene.

– Det er godt å høre at vi får avkastning for studieinnsatsen, sier hun.

Begge de to studentene vil nok merke utdannelsen på sine fremtidige lønnsutbetalinger. En ny studie viser at et ekstra år med utdanning gir ti prosent avkastning sammenlignet med å la være. Fem års utdanning utover videregående skole gir 50 prosent høyere lønn enn om du går rett i jobb.

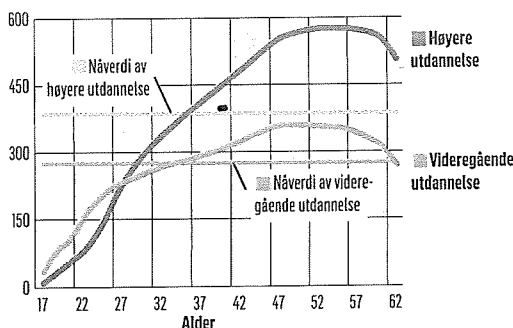
NHH-professor Kjell G. Salvanes, som har vært med på studien, skriver i dagens DN at norsk ungdom gjør et «godt og rasjonelt valg når de tar høyere utdanning».

Bedre på NHH og NTNU

Salvanes har sammen med Manudeep Bhuller fra Statistisk sentralbyrå og Magne Mogstad fra Universitetet i Chicago gjennomført studien om hvor mye lønn man får igjen for et ekstra år med utdanning i Norge. Salvanes mener de har kommet frem til et

Utdanning lønner seg

Lønnsnivå etter alder og nivå på utdannelsen. Tusen kroner.

2014 Dagens Næringsliv grafikk/Kilde: NBER Working Paper Series: «Life Cycle Earnings, Education Premiums and Internal Rates of Return». National Bureau of Economic Research.

svar som er bedre enn den tidligere forskningen på området.

– For å svare godt på spørsmålet trenger du inntektsdata på hele livsløpet til personer. Den type data er ikke lett tilgjengelig, men i Norge har vi gode registerbaserte data både for inntekt og utdanning. Når vi da gjør en internrente-analyse – som er det vanlige prinsippet for å vurdere alternative investeringer – viser den at avkastningen for høyere utdanning er veldig høy når du bruker hele inntektsstrømmen, sier Salvanes.

Han sier at all tidligere forskning også har vist at det er en positiv avkastning på utdanning i Norge – men den har gjerne ligget på fem eller seks prosent.

– Der har man for eksempel tatt utgangspunkt i inntekten for alle i et gitt år og sammenlignet de ulike utdanningsnivåene. Da blir det litt tilfeldig hvem du har inne i utvalget – du har bare et tverrsnitt på et tidspunkt, og

«AVKASTNINGEN FOR HØYERE UTDANNELSE ER VELDIG HØY», Kjell G. Salvanes, NHH-professor.

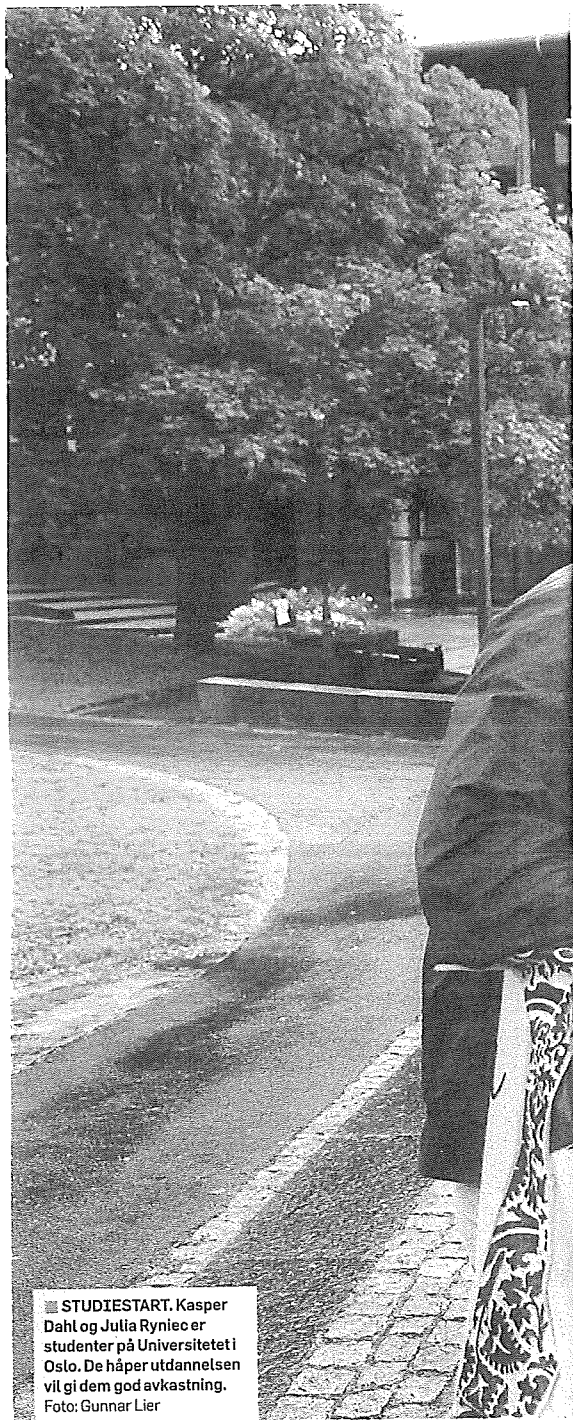
ikke utvikling over tid. Du får et bedre svar når du bruker hele inntektsstrømmen over et helt livsløp, forklarer han.

– Er det like god avkastning for alle typer utdanning?

– Det er alltid en variasjon, uten at vi har sett på det her. Avkastningen for utdanning på noen steder er høyere enn andre, for eksempel på NHH eller en ingeniøruddanning på NTNU. Men vi viser at gjennomsnittsavkastningen er ganske høy.

– Så det er ikke for mange som tar «feil utdanning»?

– Det ser ikke sånn ut her, så i gjennomsnitt kan ikke det være

STUDIESTART. Kasper Dahl og Julia Ryniec er studenter på Universitetet i Oslo. De håper utdannelsen vil gi dem god avkastning. Foto: Gunnar Lier

tilfellet. Vi sier ikke at det ikke finnes noen som tar feil utdanning, men det eksisterer i liten grad. Det som dominerer bildet er at det er høy avkastning på utdanning, sier Salvanes.

«Mastersyke»

At et ekstra år med utdanning gir såpass høy avkastning er et skudd i baugen for dem som mener for mange tar høyere utdanning i Norge, mener forskerne.

– Vi lider overhodet ikke av noen mastersyke i Norge. Det er et oppskrytt problem at nordmenn er overutdannet. Den høye

avkastningen viser at bedriftene er villige til å betale for utdanning. Årsaken til det er at folk med utdanning er produktive, og det er bra for bedriftene. Hadde det vært en overinvestering i utdanning – altså at det var for mange personer med høyere utdanning – ville ikke avkastningen vært så høy, sier Salvanes.

Avkastningen på utdanning har dessuten vært økende siden 1970-tallet, samme periode som stadig flere nordmenn har tatt høyere utdanning. Salvanes mener det har skjedd en omstilling i næringslivet, som gjør høyere utdanning lønnsomt.

- Vi lever i en tid med svært rask teknologisk endring. Der er det sånn at høyere utdanning er komplementær med ny teknologi og nye næringer. Bedrifter har tatt i bruk ny teknologi som krever høyere utdanning, og andre varer og tjenester, som er intense i bruk av høyere utdannet arbeidskraft, produseres, sier han.

- Hvor lenge varer effekten av å ta mer utdanning?

- Den varer i alle fall godt over masternivået. Rundt seks-syv år. Etter det vil det være avtagende avkastning på mer utdanning, sier Salvanes.

Salvanes mener riktignok at det er for få som tar yrkesutdanning i Norge - men at det ikke har noen sammenheng med at for mange tar høyere utdanning. Det er leder Anders K. Langset i Norsk Studentorganisasjon enig i.

- Det ikke er noen mastersyke eller overutdanning blant nordmenn. Det er tulle å påstå at flere vil ta fagskoleutdanning ved at færre tar en mastergrad, sier han.

vegard.erikstad@dn.no

← Se også debatt side 34

Betaler for overkvalifisert arbeidskraft

OSLO: Da NHO spurte 5300 medlemsbedrifter i april i år om de hadde ansatt noen med mastergrad for å gjøre arbeidsoppgaver som en med bachelorutdanning like godt kunne gjøre, svarte over halvparten ja. Det mente NHO var en bekreftelse på at nordmenn har «mastersyke», altså at man overutdanner seg.

- Vi utdanner for mange, for lenge, til akademiske grader som ikke er avstemt med hva samfunnet og arbeidslivet

«INTERESSANT PROBLEMSTILLING». Are Turmo, avdelingsdirektør for kompetanse i NHO.

trenger. Der man før tok en bachelor, tar man nå en master, sa Are Turmo, avdelingsdirektør for kompetanse i NHO da kompetansebarometeret ble lagt frem.

Analysen Salvanes, Bhuller og Mogstad har gjort, viser imidlertid at bedriftene gir høyere lønn til dem som har høyere utdanning.

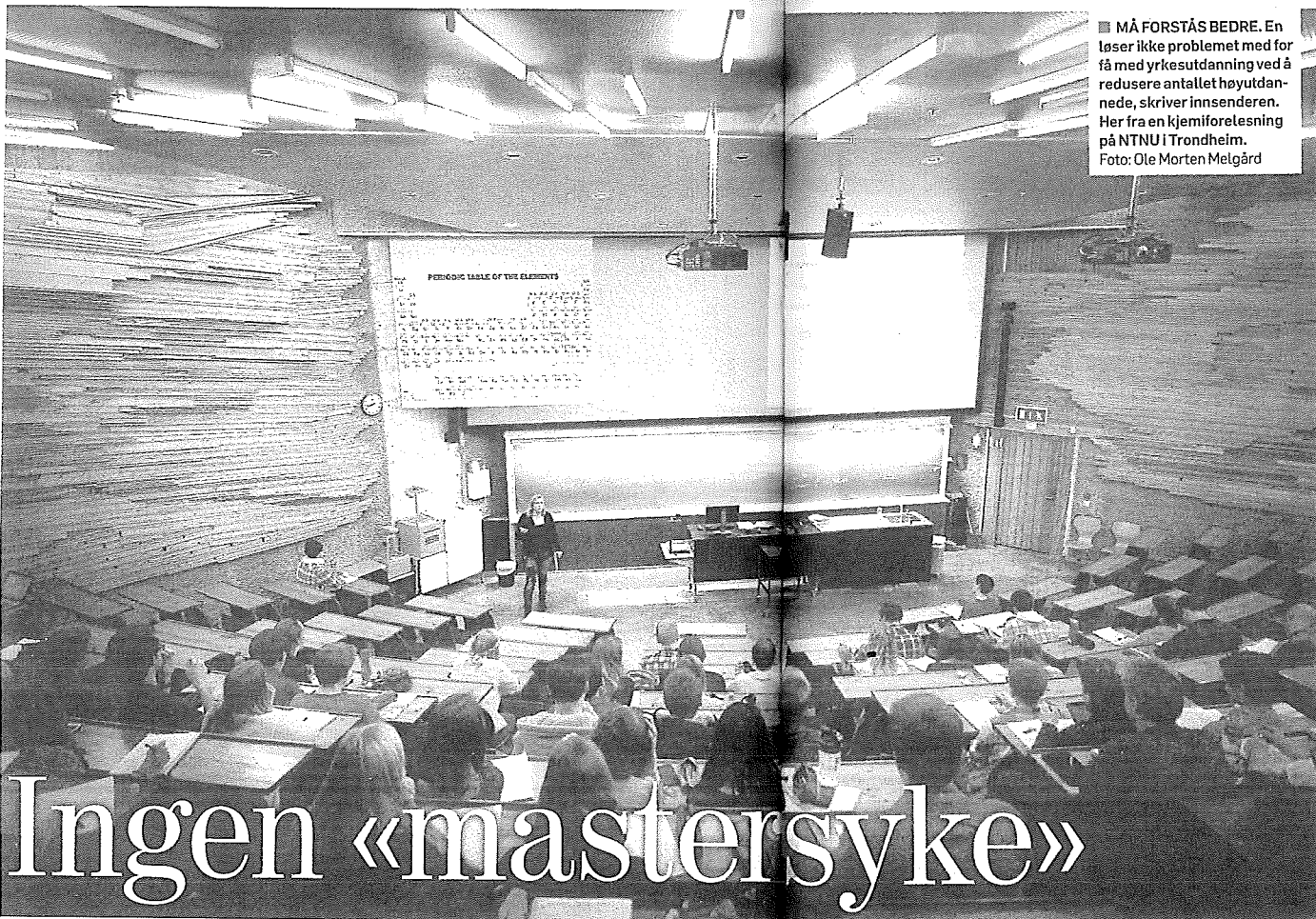
- Spurte dere bedriftene hvorfor de ansetter folk som er overkvalifiserte når de må betale dem høyere lønn?

- Det gjorde vi ikke, men det er en interessant problemstilling. Undersøkelsen som er gjort nå gir veldig god empiri i den videre diskusjonen om overkvalifikasjon, sier Turmo.

debatt@dn.no

Mandag
LEDELSETirsdag
KREDITTOnsdag
FINANS

To

■ MÅ FORSTÅS BEDRE. En løser ikke problemet med for få med yrkesutdanning ved å redusere antallet høyutdannede, skriver innsenderen. Her fra en kjemiforelesning på NTNU i Trondheim. Foto: Ole Morten Melgård

Ingen «mastersyke»

Problemet er ikke de mange studerende ved universitetene, men at altfor få fullfører videregående, skriver NHH-professor **Kjell G. Salvanes**.

INNLEGG Utdannelse

Det har i de siste ukene pågått en debatt om hvorvidt nordmenn er overutdannete. Påstanden er at for mange tar en universitetsgrad, mens for få tar yrkesutdanning. Mens jeg lett kan si meg enig i en siste delen av påstanden, mener jeg den første delen mangler støtte. Disse to forholdene må en holde fra hverandre. Norsk næringsliv er i en omstillingsfase der det er stor etterspørsel etter personer med høyere utdanning, noe som utspilles i en høy avkastning på utdanning i Norge. Problemet er at vi har for få personer med yrkesutdanning bunnere i at gjennomføringsgraden i den videregående utdannelsen er for lav heller enn folk overutdanner seg ved å følge en universitetsutdanning. For å ta yrkesutdannelsen først, Norge, som mange andre land, sliter med å få orden på yrkesutdannelsen. Det er stor etterspørsel etter personer med høy yrkesutdanning, mens utfallspersenten er 25 prosent

«HØY AVKASTNING PÅ UTDANNELSE». Kjell G. Salvanes, Norges Handelshøyskole.

for videregående skole og til dels enda høyere innen deler av yrkesutdannelsen. Det er vanskelig å peke på noen klar årsak til dette og jeg tror bildet er sammensatt. Kartleggingen viser at inntil ti prosent faktisk ikke har et fullverdig vitnemål fra grunnskolen og dermed er dårlig forberedt for videregående. Forskning jeg har vært med på, tyder på at store grupper ikke har noen oppfatning om hvor stor fordel man har i arbeidsmarkedet dersom man gjør seg ferdig med videregående. Det er vel også grunn til å tro at organiseringen av utdannelsen også svikter; svak lærerrekuttering, problemer med lærlingordningen og så videre. Mens det er lett å være enig i at vi sliter med å utdanne nok med yrkesutdanning, er det

vanskeligere å forstå frykten for overutdanning i den norske befolkningen.

Hvis det stemmer at for mange tar høyere utdanning, ville tilbudet av høyt utdannede personer være høyt i forhold til etterspørselen, og vi skulle vente at avkastningen på utdanning er lav. Videre skulle vi forvente at avkastningen på utdanning går ned over tid hvis tilbudet av høyt utdannede stadig øker uten at vi ser en tilsvarende økning i etterspørselen. Slik er det imidlertid ikke.

Flere studier dokumenterer en til dels ganske høy avkastning på utdanning i Norge. Sammen med Magne Mogstad ved University of Chicago og Manudeep Bhuller i Statistisk sentralbyrå, har jeg nettopp gjennomført en studie av avkastningen på utdanning i Norge («Life Cycle Earnings, Education Premium and the Internal Rate of Return», National Bureau of Economics working paper no. 20250, 2014).

Her sammenligner vi inntektsstrømmer over hele livsløpet (fra 17 til 62 år) ved å sammenligne nivåverdier ved å investere i ulike utdannelse i

En løser ikke problemet med for få med yrkesutdanning ved å redusere antallet høyutdannede

Norge. Vi kan dermed beregne avkastningen, eller internrenten, av et ekstra år med utdanning. Vi justerer også nåverdiene for inntektskatt og pensjonsutbetalinger. Internrenten for utdanning er da avkastningen – netto i forhold til skatt og pensjonsutbetalinger – ved å ta ett år ekstra utdanning. Vi finner at avkastningen er ti prosent.

Det er med andre ord høy avkastning på utdanning i Norge, og anbefalingen er løp og kjøp. Arbeidet er det første som gjør disse beregningene over hele livsløpsinntekten, og som vi viser er nødvendig for å få korrekt mål på avkastningen. Hvordan kan vi forklare at avkastningen er så høy og til dels økende når vi vet at antall personer med høyere utdanning har økt mye i Norge helt fra 70-tallet?

Vi ser den samme tendensen med høy og økende avkastning på utdanning i de fleste vestlige land. Årsaken til høy avkastning samtidig med at flere og flere

tar høyere utdanning, er at det har funnet sted en omstilling i næringslivet, særlig ved økt grad av teknologisk endring og en overgang til nye høykompetanse tjenesteytende næringer. De siste 10–15 årene har også økt grad av internasjonalisering vært en del av samme trenden.

Det som har skjedd er at bedrifter tar i bruk ny teknologi som krever høyere utdanning, og andre varer og tjenester som er intense i bruk av høyere utdannet arbeidskraft produseres. Disse teknologiene er med andre ord komplementære med universitets- og høyskoleutdanning.

Siden avkastningen er høy, gjør selvsagt norsk ungdom et godt og rasjonelt valg når de tar høyere utdanning. Dette er bra for bedriftene, de som tar utdanning og for norsk produktivitet. Og det som er godt for produktivitet i Norge, er bra for den norske velferdsstaten. En løser ikke problemet med for få med yrkesutdanning ved å redusere antallet høyutdannede, som er helt avgjørende for omstillingen i næringslivet.

Utfordringen med veldig lav gjennomføring i yrkesutdanningen må forstås bedre og løses separat.

■ **Kjell G. Salvanes**, Norges Handelshøyskole

UFORLØST ENERG
kan gjøre fremtiden
Electricidad Rodriq

UI
materiale

Mer

TEKNOLO
OLE MART
LØVVIK

Sollys tilfø
mengder er
ganger mer
enn mennesket h
andre energikilde
Solceller omgjø
elektrisitet og vil
mye av fremtids
duksjon. Dagens
solceller utnytter
bare 14–22 prose
sollys, alt etter
lages. Men med s
kningsrådet, er v
Universitetet i O
med å utvikle tel
gjøre morgendag
dobbelts så effekt

Lykkes vi, blir
finne opp solcell
Hvor mye strø
kvadratmeter tal
som er dekket m
Spørsmålet er bl
gere, siden en øk
kostnadene for s
seg fra sammen
installasjon av s
Så derfor: Blir s
så effektive som
per produsert kl
nesten halveres.
konkurranseevn
vesentlig.
Dagens komm
solceller er i hov